

NAMN ATT MINNAS

HERMAN KLING

Det har varit en svår vår för ministären Erlander. Grundligt skamfilad har den gått ur Wennerströmdebatten, inte blott till följd av det slappa och slarviga sätt på vilket själva Wennerströmsaken handlagts, utan väl så mycket på grund av den oresonliga ofelbarhetsattityd regeringen intagit gentemot den berättigade, sakligt starkt underbyggda kritiken. Administrativ fumlighet och oskicklighet är åtminstone inte någon moralisk belastning, men att söka slingra sig undan sitt ansvar för en "internationell skandal och en nationell katastrof" genom bortförklaringar och osanningar är för en regerings anseende djupt komprometterande.

Den av de i Wennerströmaffären inblandade statsråden, som klarat sig mest helskinnad ur den, är otvivelaktigt justitieminister Herman Kling. Han kom dock på den ljusa idén att försöka intressera regeringschefen för en föredragning i ärendet. Detta behjärtade initiativ ledde visserligen inte till något resultat. Landets statsminister hade viktigare saker att tänka på än att en säkerhetsrisk var verksam som regeringens militära expert i utrikesdepartementet — exempelvis effekten av Metalltalet. För övrigt kände han sig lite klen just då och sen var det en helg. Vad hr Kling beträffar skulle han resa utomlands och vid återkomsten blev han för upptagen av väsentliga inrikespolitiska spörsmål — närmare bestämt radio Nord! — för att kunna återkomma till frågan. Tanken på en föredragning för stats-

ministern om Wennerström fick förfalla.

Hur oviktig saken förekom statsministern visas bäst av att han — i stället för att om nätterna hemsökas av mardrömmar vid tanken på att en högt uppsatt militär kunde tänkas sälja våra försvarshemligheter till Sovjet — i själva verket glömde bort alltsammans. När Wennerström greps och hr Erlander i Resos semesterby i Italien nåddes av denna nyhet, kunde han inte ens erinra sig att han hört talas om fallet tidigare. Han förnekade all kännedom om saken. Men hr Kling påminde honom — en smula ofint, kan den säga, som sätter partiloyaliteten högst, men onekligen i sitt eget välförstådda intresse. Det påstås i Kanslihuset, om med rätt eller orätt, att justitieministern har den obehagliga vanan att stenografera ner alla samtal med sina regeringskolleger, som han möjligen skulle kunna ha nytta av att erinra sig längre fram. Han hade anteckningar om den uteblivna föredragningen för hr Erlander och kunde alltså beslå sin regeringschef — låt oss inte säga med lögn, det låter så obehagligt, men med en liten minnesförlust. På detta, och ingenting annat, bygger Herman Klings renommé i Wennerströmsaken. Det säger åtskilligt om den allmänna standarden i regeringen Erlanders handläggning av Wennerströmaffären att justitieminister Kling i jämförelse med sina kolleger framstår som en veritabel heros, därför att han i alla fall en gång gjort ett lamt, snabbt förgäta-

men dock försök att föra saken på tal med regeringschefen!

Den omständigheten att hr Kling, relativt sett, klarat sig något så när helskinnad ur Wennerströmsaken, innebär emellertid inte att han klarat sig något så när helskinnad ur vår riksdagens överläggningar. Tvärtom. Noga taget är han den av regeringens medlemmar, som alldeles oavsett Wennerströmaffären, har minst anledning att rosa marknaden. Ingen har lidit ett mera svidande nederlag än han, ett nederlag, kan man lugnt säga, utan motstycke i vår nyare parlamentariska historia. Hrr Undén och Andersson blev dock prickade endast av konstitutionsutskottets borgerliga ledamöter. Hr Kling, däremot, vederfors den unika smäleken att prickas av ett enhälligt konstitutionsutskott, en enhälligt riksdag och en enhälligt press. Det gällde, som man erinrar sig, den s. k. munkorgslagen. Justitieministern hade, ingen vet egentligen hur, kommit på den idén — lika mörk som idén om Wennerströmföredragningen var jups — att föreslå en inskränkning i tryckfriheten. Han ville, att icke blott som tidigare statschefer, utan även regeringsmedlemmar i främmande länder — exempelvis hr ministerpresidenten Krusjtjev — skulle skyddas mot kritik i svensk press, mot den form av ärekränkning som i vissa fall benämnes sanning. Åtalsprövningen skulle ligga i regeringens händer. I sista hand skulle alltså genom en rent politisk prövning avgöras huruvida åtal i det enskilda fallet skulle anställas eller ej.

Är det något vi i detta sammanhang lärt oss under andra världskriget, så är det hur fördärvlig en sådan princip verkar i praktiken. Det är en styrka för en regering att icke ha detta ansvar; att ställd inför klagomål från främmande makt kunna två sina händer under hänvisning till tryckfrihetsförordningen. Detta insåg också

inte blott hr Klings politiska motståndare, utan även hans partivänner, såväl i riksdagen som i pressen. Ett sämre mottagande än hans "munkorgslag" fick — helt oberoende av parti-gränser — har väl ingen kungl. proposition i mannaminne fått. Det gick så långt att han fick försvara den ensam i riksdagen. Ingen av hans regeringskolleger kom honom till undsättning, inte ens statsministern, vilkens moraliska skyldighet det borde ha varit att hålla sin medarbetare om ryggen, ty propositionen kunde väl inte gärna ha tillkommit utan regeringschefens vetskap? Eller — som flera tidningar av olika partifärg insinuerade — var det fråga om ännu en föredragning av hr Kling, som hr Erlander glömt bort? Eller var det möjligen — ett tack för sist från hr Erlander för hr Klings inopportuna minnesgodhet i Wennerströmsaken?

Därmed må vara hur som helst. Säkert är att hr Kling fick en bakläxa vars like man inte bevittnat i mannaminne i Sveriges riksdag. Icke blott så att propositionen enhälligt förkastades, utan riksdagen beslöt dessutom i vredesmod att samtidigt avskaffa det hittills gällande skyddet för statschefer i tryckfrihetsförordningen. Längre i fråga om snubbor, för att inte säga misstroendevotum, kan folkrepresentationen i Sverige knappast gå. I själva verket har hrr Undén och Andersson kommit billigt undan i Wennerströmsaken jämfört med hr Kling i tryckfrihetsfrågan. Men inte nog med det. Också när det gällt andra grundlagsfrågor har justitieministern denna vår åsamkats de mest snöpliga motgångar. I fråga om bl. a. den s. k. krigsdelegationsparagrafen liksom den s. k. EEC-paragrafen har statsrådet Klings förslag ansetts vara så ofullständiga och illa genomtänkta att de av konstitutionsutskottet gjorts till föremål för

betydande ändringar och kompletteringar.

Mot denna bakgrund är det knappast förvånande, att icke blott borgerliga utan även socialdemokratiska tidningar låtit förstå att hr Klings parlamentariska situation är så undergrävd att han borde ta sin ställning under omprövning. Det har — inte utan skäl — antytts att i inget annat demokratiskt land skulle en minister, som utsatts för sådana nederlag i parlamentet och allmänna opinionen ha kunnat bibehålla sin portfölj. Men tror någon att det gjort intryck på hr Kling? Visst inte. Den erlanderska ofelbarhetsmyten har ingen mera övertygad anhängare än han. Det är i själva verket det, som är hans största tillgång, man kanske skulle kunna säga förklaringen till hans karriär. Han har, kort sagt, hård hud och vassa armbågar. Som jurist är han medioker — det var ingen av hans kamrater på Stockholms Högskola under 30-talet, som drömde om att han en gång skulle bekläda rikets högsta juridiska äm-

bete. Men socialdemokratin har alltid haft ont om jurister och han såg sin chans.

Han har en inte föraktlig arbetsförmåga och administrativ kompetens. Efter att ha trälät i jordbruksdepartementet, där han år 1947 blev expeditionschef, blev han statssekreterare i civildepartementet, generaldirektör och chef för statskontoret och, år 1957, konsultativt statsråd. Därmed var hans lycka gjord. På en gång hänsynslös utåt och lydaktig uppåt meriterade han sig som justitieminister Lindells efterträdare. Generaldirektör skulle han så klart ha kunnat bli av sig själv — det finns väl snart lika många som direktörer här i landet — justitieminister hade han aldrig blivit utan partibok. Sedan dess har han ytterligare kvalificerat sig som regeringsledamot genom att vara ändå okänsligare för kritik än hrr Undén och Andersson.

Det skulle vara löjligt att säga att Herman Kling kommer att gå långt. Han har redan gått för långt. G. U.